

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 2233/2022
31.05.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирослав Матић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, чији је законски заступник Државно правобранилаштво – Одељење у Пожаревцу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2710/21 од 13.10.2021. године, у седници одржаној дана 31.05.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2710/21 од 13.10.2021. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Смедереву П 49/20 од 01.03.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу по основу накнаде штете исплати износ од 15.202.656,00 динара са законском затезном каматом од 21.08.2020. године. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 2710/21 од 13.10.2021. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11...18/20) Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, правноснажним решењем Вишег суда у Смедереву Рех 12/17 од 27.11.2017. године, усвојен је захтев овде тужиоца за рехабилитацију његовог правног претходника, пок. ББ, бившег из ..., и утврђено да је био жртва прогона и насиља из политичких разлога, због чега су пресуде Среског суда у Смедеревској Паланци К 27/50 и Окружног суда за област Београдску Гж 711/50 ништаве од тренутка доношења, као и све правне последице, укључујући и правне последице казне конфискације имовине, па се рехабилитовано лице сматра неосуђиваним. Наведеним пресудама правном претходнику тужиоца је изречена казна затвора као главна казна и казна конфискације целокупне имовине у површини од 21.15,25 хектара као споредна казна због кривичног дела саботажа, неиспоруке, те неизвршавања обавезног откупа пољопривредних производа. Тужилац је унук рехабилитованог лица.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су нашли да се тужбеном захтеву тужиоца којим се захтева накнада штете у виду измакле добити због немогућности коришћења непокретности које су конфисковане његовом правном претходнику по основу пресуде Среског суда у Смедеревској Паланци К 27/50, а који је рехабилитован пресудом Вишег суда у Смедереву Рех 12/17 од 27.11.2017. године, не може пружити правна заштита применом општих прописа о накнади штете садржаних у Закону о облигационим односима – ЗОО. Ово стога што се у конкретном случају на спорни правни однос примењује одредба члана 14. став 2. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, као *lex specialis*, на чију примену упућују одредбе члана 21. став 3. и члана 25. Закона о рехабилитацији, имајући у виду тражену правну заштиту, која законска одредба искључује право на накнаду штете по основу изгубљене добити због немогућности коришћења, односно управљања подржављеном имовином, због чега је тужбени захтев тужиоца неоснован.

Неосновано се ревизијом тужиоца побија правилност и законитост нижестепених одлука.

Одредбом члана 21. став 3. Закона о рехабилитацији („Службени гласник Републике Србије“, бр.92/11) прописано је да право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог Закона, односно обештећење за ту имовину имају наследници рехабилитованог лица, у складу са одредбом члана 25. овог Закона. Одредбом члана 25. овог Закона прописано је да рехабилитовано лице и лице из члана 21. став 3. овог Закона имају право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог Закона, односно обештећење за ту имовину, у складу са Законом који уређује враћање одузете имовине и обештећење за одузету имовину.

Одредбом члана 1. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/11 ... 153/20), важећем у време подношења тужбе, прописано је да се тим Законом уређују, између осталог, услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећење за одузету имовину, која је на територији Републике Србије применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвестрацији, као и других прописа, на основу акта о подржављењу, после 09. марта 1945. године одузета од физичких и одређених правних лица и пренесена у општенародну имовину, државну, друштвену или задружну својину (враћање имовине). Одредбом члана 2. тачке 10. и 11. прописано је да се право на враћање имовине по одредбама овог Закона може остварити за имовину одузету применом: Закона о конфискацији имовине и извршењу конфискације („Службени лист ДФЈ“, бр. 40/45) и Закона о потврди и изменама и допунама Закона о конфискацији имовине и о извршењу конфискације („Службени лист ФНРЈ“, бр. 61/46 и 74/46). Одредбом члана 5. став 1. тачка 1. овог Закона прописано је да право на враћање имовине или обештећење има домаће физичко лице које је бивши власник одузете имовине, а у случају његове смрти или проглашења умрлим – његови законски наследници, утврђени у складу са прописима који уређују наслеђивање у Републици Србији и са одредбама овог Закона. Одредбом члана 14. став 2. овог Закона, прописано је да се не може захтевати враћање плодова, нити накнада штете по основу изгубљене добити због немогућности коришћења, односно управљања подржављеном имовином, као и по основу њеног одржавања у периоду од дана подржављења до враћања имовине.

Неосновано се ревизијом тужиоца напада правилност и законитост нижестепених одлука због погрешне примене материјалног права. Имајући у виду тражену правну заштиту – накнаду штете у виду изгубљене добити због немогућности коришћења одузетих катастарских парцела правном претходнику тужиоца, који је рехабилитован, (од тренутка одузимања тих катастарских парцела до доношења решења о рехабилитацији), правилно је становиште нижестепених судова да се у конкретном случају имају применити одредбе Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/11 ... 153/20), као посебан закон који у члану 14. став 2., изричито искључује право на накнаду штете по основу изгубљене добити због немогућности коришћења, односно управљања подржављеном имовином.

Супротно наводима ревизије, иако Устав гарантује право на правично обештећење за сваку штету која се нанесе грађанима, у конкретном случају то право би се могло реализовати само у оквиру неког од облика реституције, односно обештећења предвиђених Законом о враћању одузете имовине и обештећењу, али не и по члану 14. став 2. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник Републике Србије“, бр. 72/11 ... 153/20), јер та законска одредба искључује право рехабилитованог лица, односно његовог законског наследника на накнаду штете по основу изгубљене добити због немогућности коришћења, односно управљања подржављеном имовином. Чињеница да је тужилац био неука странка није водила губитку његовог права, нити је захтевала од суда да тужиоца поучи, имајући у виду да је током поступка тужилац имао пуномоћника из реда адвоката.

На основу изложеног и члана 414. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Луговац, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**